



## Vážený pán premiér, vážení členovia vlády,

Slovensko v súčasnosti stojí pred výzvou obnovy ekonomiky, ktorá je zároveň historickou príležitosťou spraviť našu krajinu a spoločnosť zdravšou a odolnejšou. Sledujeme Vaše kroky a oceňujeme, že sa viacerí členovia vlády prihlásili k princípom zelenej obnovy na základe Európskej zelenej dohody.

Na podporu tohto úsilia Vám zasielame námety riešení, ktoré sa týkajú obnovy budov, udržateľného hospodárenia s vodou, energetiky a pôdohospodárstva.

Sme skupina klimaticky orientovaných organizácií a odborníkov, dlhodobo sa venujeme presadzovaniu riešení, ktoré sú udržateľné ekologicky aj ekonomicky. Časť týchto riešení Vám predstavujeme v prílohe tohto listu. Ukazujú, ako a kam nasmerovať podporu, aby priniesla rozvoj vidieka a regiónov, nové pracovné miesta a súčasne zdravšiu krajinu aj jej obyvateľov.

Cesta k udržateľnému Slovensku vedie zavádzaním ekologických inovácií na jednej strane a k návratu k osvedčeným praktikám z minulosti, ktoré vychádzajú zo “sedliackeho rozumu” a hlbokého pochopenia prírodných procesov. Je nevyhnutné sa na takúto cestu vydať teraz, aby sme predišli rozsiahlejším krízam ako tá, ktorej aktuálne čelíme.

Sme pripravení na diskusiu s Vami o týchto a ďalších riešeniach.

Birdlife Slovensko, Jozef Ridzoň, [ridzon@vtaky.sk](mailto:ridzon@vtaky.sk)

CEEV Živica, Petra Ježeková, [jezekova@zivica.sk](mailto:jezekova@zivica.sk)

Cyklokoalícia, Dan Kollár, [dan.kollar@gmail.com](mailto:dan.kollar@gmail.com)

Inštitút cirkulárnej ekonomiky, Ivana Maleš, [males@incien.sk](mailto:males@incien.sk)

Extinction Rebellion Slovensko, Karolína Gelatičová, [xrslovakia@gmail.com](mailto:xrslovakia@gmail.com)

Fridays For Future Slovensko, Jakub Hrbáň, [j.hrban@gmail.com](mailto:j.hrban@gmail.com)

Greenpeace Slovensko, Katarína Juríková, [katarina.jurikova@greenpeace.org](mailto:katarina.jurikova@greenpeace.org)

Nadácia AEVIS, Tomáš Vida, [vida.tomas@gmail.com](mailto:vida.tomas@gmail.com)

Nestráčajme čas, Oto Hudec, [oto.hudec@gmail.com](mailto:oto.hudec@gmail.com)

Platforma Budovy pre budúcnosť, Katarína Nikodemová, [nikodemova@bpb.sk](mailto:nikodemova@bpb.sk)

Priatelia Zeme-CEPA, Juraj Melichár, [melichar@priateliazeme.sk](mailto:melichar@priateliazeme.sk)

Priatelia Zeme- SPZ, Branislav Moňok, [monok@priateliazeme.sk](mailto:monok@priateliazeme.sk)

Slovenská klimatická iniciatíva, Liliana Rástocká, [rastocka@klimatickainiciativa.sk](mailto:rastocka@klimatickainiciativa.sk)

Slovenská ochrana spotrebiteľov, Petra Čakovská, [petra.cakovska@sospotrebitelev.sk](mailto:petra.cakovska@sospotrebitelev.sk)

SUSTO- Sustainability Tools, Boglárka Ivanegová, [boglarka.ivanegova@susto.earth](mailto:boglarka.ivanegova@susto.earth)

Združenie Slatinka, Martina Paulíková, [paulikova@changenet.sk](mailto:paulikova@changenet.sk)

Znepokojené Matky, Lucia Szabová, [luia.szabova@gmail.com](mailto:luia.szabova@gmail.com)

WWF Slovakia, Miroslava Plassmann, [mplassmann@wwfsk.org](mailto:mplassmann@wwfsk.org)

## 7. Environmentálne vzdelávanie

Jednou z najdôležitejších úloh vzdelávania je poskytnúť ľuďom vedomosti a zručnosti pre plnohodnotný a dôstojný život a rovnako tiež spoluúčasť na aktívnej tvorbe svojej budúcnosti. Táto budúcnosť musí byť udržateľná, klimaticky neutrálna a klimaticky spravodlivá. Vláda SR sa uznesením vlády č. 87/2019 zaviazala k plneniu Envirostratégie 2030 a v rámci nej k zabezpečeniu vhodných podmienok na to, aby každý, kto sa vzdeláva, získal vedomosti a zručnosti potrebné na presadzovanie udržateľného rozvoja.

S ohľadom na predpokladaný presun investícií v ekonomike EÚ do zelených technológií a deklarovaný cieľ EÚ dosiahnuť uhlíkovú neutralitu do roku 2050 je dôležité vychovávať generácie ľudí, ktorí budú schopní prepájať technické zručnosti, kreatívne a inovatívne myslenie a zodpovedný vzťah k životnému prostrediu a ku klíme. Tieto zručnosti a kvality jednotlivcov sú zároveň predpokladom pre odolnejšiu spoločnosť, schopnú čeliť krízam.

Vzdelávacia politika SR si vytyčuje za cieľ pripraviť mladých ľudí na úspech na pracovnom trhu. Avšak podľa zistení OECD viac ako polovica zamestnaní, v ktorých by sa chceli dnešní mladí ľudia na Slovensku vo veku 10 - 15 rokov rokov uplatniť, je ohrozených automatizáciou<sup>1</sup>. Vzdelávací systém teda musí zohľadniť budúcnosť trhu práce, ktorá by mala byť aj podľa záväzkov SR klimaticky neutrálna, na báze obehového hospodárstva.

Podľa správy Európskej komisie<sup>2</sup> prechod k uhlíkovu neutrálnej ekonomike zvýši počet pracovných miest a bude mať vplyv na štruktúru pracovného trhu, distribúciu pracovných miest, ale aj na typ pracovných zručností. Vzdelávací systém na Slovensku by mal na tieto zmeny pružne reagovať.

To však nevyhnutne predpokladá celoplošné posilnenie, skvalitnenie a zefektívnenie environmentálnej výchovy, so silným dôrazom na tzv. klimatickú výchovu, ktorá by poskytla mladým ľuďom vedomosti a zručnosti potrebné na ochranu našej klímy. Môže to mať nielen ďalekosiahly pozitívny efekt na životné prostredie, ale aj na hospodárstvo SR v budúcnosti.

**S cieľom skvalitnenia environmentálnej výchovy na Slovensku navrhujeme:**

- ▶ Štátnemu pedagogickému ústavu navrhujeme, v spolupráci s medziodborovým expertným tímom, aktualizovať ciele environmentálneho vzdelávania v rámci štátnych vzdelávacích programov. Aktualizácia obsahu a foriem vzdelávania (na každom stupni vzdelávania vrátane stredných odborných škôl) musí reflektovať záväzky prijaté v Parížskej dohode o zmene klímy (vrátane článku 12 o rozširovaní vzdelávania o klimatickej zmene) a rovnako tak aj potreby klimaticko-neutrálnej spoločnosti, ku ktorej sme sa zaviazali aj v rámci Európskej zelenej dohody. Navrhujeme podporiť rozvoj zručností a vedomostí potrebných na uplatnenie sa v zelenom a nízkouhlíkovom hospodárstve.
- ▶ Vytvoriť podporné nástroje vrátane finančných mechanizmov, aby sa environmentálna a klimatická výchova stali pevnou súčasťou výkonu práce pedagógov a nemusela sa zabezpečovať „nad rámec“ povinností či v ich voľnom čase. Tieto učiteľky a učители by mali mať dostupné kvalitné a ucelené podklady a zdroje a zároveň byť pre túto oblasť dôsledne metodicky pripravovaní.
- ▶ Spraviť revíziu verejných výdavkov z rozpočtu MŽP SR a MŠVVAŠ SR na podporu environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu s ohľadom na transparentnosť a efektívnosť využívania finančných zdrojov s cieľom získať spoľahlivé informácie pre nastavenie účelného a dlhodobého financovania environmentálnej výchovy na Slovensku
- ▶ Posilniť prípravu budúcich pedagógov a pedagogičiek, ako aj ďalšie kontinuálne vzdelávanie, aby boli schopní efektívne vyučovať environmentálnu a klimatickú výchovu. Zároveň vytvoriť vzdelávacie príležitosti pre environmentálnych koordinátorov, ktorých úlohou je podporovať aktivity školy v súlade s cieľmi environmentálnej výchovy.

<sup>1</sup> Mann, A., Denis, V., Schleicher, A., Ekhtiari, H., Forsyth, T., Liu, E., Chambers, N. (2020) Dream Jobs? Teenagers' Career Aspirations and the Future of Work. OECD, dostupné na: <https://www.oecd.org/berlin/publikationen/Dream-Jobs.pdf>

<sup>2</sup> Správa ESDE, Employment and Social Developments in Europe z r. 2019



- ▶ Environmentálna a klimatická výchova by nemali byť len prierezoivo obsiahnuté vo vzdelávacom procese, ale princípy udržateľnosti a klimatickej zodpovednosti by mali byť začlenené do chodu celej školy. Navrhujeme vytvorenie podporných schém (vzdelávacie programy, poradenstvo, vzdelávacie materiály a pod.) pre vedenie škôl ohľadom zavedenia takéhoto „celoškolského prístupu“.
- ▶ Posilniť odbornosť personálnych kapacít metodicko-poradenských centier, aby vedeli poskytnúť odbornú oporu v oblasti efektívneho sprostredkovania EVVO a vybudovať poradenský systém v oblasti klimatickej výchovy.
- ▶ Zaviesť systém monitorovania environmentálnej výchovy na Slovensku, keďže v súčasnosti nemáme evidenciu, akou formou sa environmentálna výchova v školách vykonáva a k dispozícii nie je ani databáza environmentálnych koordinátorov na školách.
- ▶ Posilniť medzirezortnú spoluprácu v oblasti vzdelávania a zabezpečiť, aby koncepcie rozvoja vzdelávacích programov boli postavené na zdieľaných princípoch udržateľného rozvoja a klimatickej spravodlivosti. Ide napríklad o programy v rámci podnikateľského vzdelávania v kompetencii MH SR či v globálnom vzdelávaní v kompetencii MZVaEZ a iné.

## PRÍNOSY

- ▶▶ Spôľahlivý systém rozvoja environmentálnej výchovy, ktorý umožní efektívne využitie vynaložených verejných financií.
- ▶▶ Príprava generácie absolventov škôl, ktorí budú schopní uplatňovať princípy udržateľnosti v zmenených podmienkach spoločnosti transformujúcej sa k uhlíkovej neutralite.
- ▶▶ Inovácia a skvalitnenie vzdelávania postaveného na zvýšenej podpore a príprave pedagogického personálu a nie na navyšovaní jeho úloh a objemu práce.
- ▶▶ Zvýšená konkurencieschopnosť slovenského hospodárstva vďaka pripravenosti mladej generácie uplatniť sa v klimaticko neutrálnej spoločnosti.

